

Nr 277.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående upphävande av 43 § lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering; given Stockholms slott den 19 mars 1937.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående upphävande av 43 § lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Förslag

till

Lag

**angående upphävande av 43 § lagen den 28 juni 1935 (nr 434)
om folkpensionering.**

Härigenom förordnas, att 43 § lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1938.

Utan hinder härav skall dock ifrågavarande paragraf fortfarande äga tillämpning beträffande pensionstillägg, som beviljats eller sökts före sagda dag. Beviljas barnbidrag åt barn, för vilket pensionstillägg på grund av vad nu sagts utgår, skall pensionstillägget indragas.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 5 mars 1937.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller:

Vid behandling inom socialdepartementet av frågan om den s. k. barnpensioneringen har övervägts, bland annat, spørgsmålet om upphävande av 43 § lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering. Jag anhåller nu att få anmäla sistnämnda fråga.

Gällande bestämmelser.

Enligt 6 § fjärde stycket *lagen den 30 juni 1913 (nr 120) om allmän pensionsförsäkring* skulle för pensionsberättigad änkring, änka, fränskild make eller ogift kvinna, som vore till arbete varaktigt oförmögen och hade att försörja barn eller adoptivbarn under femton år, ävensom för pensionsberättigad ogift man, som vore till arbete varaktigt oförmögen och hade att försörja adoptivbarn under femton år, enligt lagen utgående pension ökas med särskilt pensionstillägg för barnen, därest årsinkomsten ej uppginge för man till 425 och för kvinna till 400 kronor jämte 170 kronor för varje sådant barn. Samma rätt skulle tillkomma jämväl äkta makar, av vilka mannen vore pensionsberättigad och till arbete varaktigt oförmögen och vilkas sammanlagda årsinkomst ej uppginge till 825 kronor jämte 170 kronor för varje barn. Beloppet av sådant pensionstillägg utgjorde 102 kronor för varje barn med avdrag av sex tiondelar av det belopp, varmed årsinkomsten överstege 425 kronor för man, 400 kronor för kvinna samt 825 kronor för äkta makar.

I 39 § *lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering* föreskrives, att lagen skulle träda i kraft den 1 januari 1937. Samma dag skulle 1913 års lag om allmän pensionsförsäkring upphöra att gälla. Utan hinder av att sistnämnda lag sålunda upphört att gälla skola jämlikt 43 § lagen om folkpensionering pensionstillägg enligt 6 § fjärde stycket i 1913 års lag fortsätta att utgå och nya sådana pensionstillägg beviljas enligt de vid utgången av år 1936 gällande bestämmelserna; dock skola dessa pensionstillägg bekostas som tilläggs pensioner enligt lagen om folkpensionering.

Vid framläggandet av det förslag till lag om folkpensionering, som genom proposition nr 217 förelades 1935 års riksdag, anförde jag till statsråds-

protokollet som motivering för upptagande av ifrågavarande 43 § i lagen, att det syntes vara lämpligt att avvakta slutförandet av då pågående utredning av frågan om barntillägg, innan rubbningar företoges i de dittills gällande grunderna för dessa tillägg.

Utredning angående den s. k. barnpensioneringen.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 september 1934 har jag tillkallat fem sakkunniga — 1934 års barnpensioneringssakkunniga — för att inom socialdepartementet biträda med utredning av frågan om understöd till obemedlade eller mindre bemedlade personer med försörjningsplikt mot minderåriga barn, varvid jämväl samhällseliga hjälpåtgärder åt föräldralösa barn borde tagas under övervägande.

De sakkunniga, vilka numera avslutat sitt arbete, hava överlämnat resultatet därav i två betänkanden, benämnda »utredning med förslag rörande bidrag åt barn till änkor och vissa invalider samt åt föräldralösa barn» (statens offentliga utredningar 1936: 6) samt »utredning med förslag rörande förskottering av underhållsbidrag till barn utom äktenskap m. fl.» (statens offentliga utredningar 1936: 47).

I det förstnämnda betänkandet hava framlagts förslag till lag om barnbidrag ävensom tilläggsförslag, avseende de ändringar i förslaget till lag om barnbidrag, vilka betingas av dyrortsgradering, samt i det sistnämnda betänkandet dels förslag till lag om förskottering av underhållsbidrag till barn, dels tilläggsförslag, avseende de ändringar i sist omnämnda lagförslag, vilka betingas av dyrortsgradering, dels ock utkast till ändring av förslaget till lag om barnbidrag.

Beträffande innehållet i de sakkunnigas förslag må omnämnas följande:

Euligt förslaget till lag om barnbidrag skall ett särskilt understöd, s. k. barnbidrag, utgå för att bereda uppehälle och uppfostran åt barn till änka och vissa i folkpensioneringsslagens mening till arbete varaktigt oförmögna personer samt åt föräldralösa barn (1 §). Barnbidraget, som icke medför återbetalningsskyldighet, utgår för tiden till och med den månad, under vilken barnet fyller sexton år samt utgår för ett barn till änka eller arbetsoförmögen med högst 240 kronor om året samt med proportionellt minskade belopp i den mån barnantalet är större (4 och 8 §§). För föräldralösa barn utgör barnbidraget högst 300 kronor om året (9 §). För barn under två år skall utgå ett tillägg med 60 kronor om året. Adoptivbarn äro i stort sett jämställda med naturliga barn. Överstiger ankans eller den arbetsoförmögnes årsinkomst 600 kronor, minskas barnbidragen med $\frac{7}{10}$ av det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 600 men ej 900 kronor, och med hela det belopp, varmed densamma överstiger 900 kronor. Är den arbetsoförmögne gift och har han tillsammans med sin hustru en årsinkomst överstigande 900 kronor, minskas barnbidragen med $\frac{7}{10}$ av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 900 men ej 1,200 kronor, och med hela

det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1,200 kronor. Inkomsten beräknas i huvudsak enligt samma regler som den inkomst, som lägges till grund för beräkning av tilläggspension. Ärende rörande barnbidrag skall handläggas i samma ordning som ärende rörande tilläggspension enligt folkpensioneringslagen (10 §). — Tilläggsförslaget till lagen om barnbidrag innehåller dyrortsgradering av såväl barnbidragen som inkomstgränserna. — Kostnaderna för barnbidragen skola gäldas till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun, vars pensionsnämnd prövat ärendet (15 §).

Förslaget till lag om barnbidrag innehåller följande övergångsbestämmelser:

Denna lag träder i kraft den — — —.

Genom denna lag upphäves 43 § lagen om folkpensionering. Utan hinder härav skall dock sådant pensionstillägg för barn, varom ansökan ingivits före ovannämnda dag, utgå enligt vad i sagda lagrum stadgas. Därest barn, för vilket pensionstillägg utgår, erhåller barnbidrag, skall pensionstillägget indragas; och skall härvid iakttagas, att då barnbidrag finnes böra utgå för samma tid, som redan utbetalat pensionstillägg avser, barnbidraget skall minskas med belopp, motsvarande det å berörda tid belöpande pensions-tillägg.

Som motivering till dessa övergångsbestämmelser hava de sakkunniga anført (sid. 63):

De grupper av invaliders barn, som enligt de sakkunnigas förslag skola erhålla barnbidrag, motsvara icke helt de kategorier, som på grund av bestämmelsen i 43 § i 1935 års folkpensioneringslag tills vidare skola vara berättigade till s. k. barntillägg, eller vad i sagda lagrum benämnes pensionstillägg enligt 6 § fjärde stycket i lagen om allmän pensionsförsäkring. Då genom den nu föreslagna lagstiftningen avses att reglera hithörande understödsfrågor, hava de sakkunniga föreslagit upphävande av det övergångsstadgande, som 43 § folkpensioneringslagen utgör, men då det icke kan anses riktigt att framtida någon ett understöd, som i laga ordning beviljats, har därvid föreslagits den begränsningen, att sådant pensionstillägg för barn, varom ansökan ingivits före ikraftträdandet av den föreslagna lagen, skall utgå enligt nyssnämnda stadgande i 43 § folkpensioneringslagen. Skulle ett barn, som alltså erhåller pensionstillägg, tilldelas barnbidrag, böra givetvis icke båda samtidigt utgå, utan pensionstillägget bör då indragas. Föreskrift härom lämnas också i förslaget. Härvidlag har det emellertid blivit nödvändigt att ytterligare reglera en viss detalj. Genom hänvisning i 10 § sista stycket i förslaget hava bland annat föreskrifterna i 33 § folkpensioneringslagen gjorts tillämpliga i fråga om barnbidrag, och i enlighet med vad där stadgas skall barnbidrag kunna lämnas för så lång tid tillbaka som 6 månader före den månad, då ansökningen gjordes. Barnbidraget kan alltså komma att beviljas retroaktivt för sådan tid, som redan utbetalat pensionstillägg avser. På grund härav föreslås de sakkunniga, att i dylika fall barnbidraget skall minskas med belopp, som svarar mot det å ifråga-varande tid belöpande pensionstillägg.

Det utkast till ändring av förslaget till lag om barnbidrag, vilket utkast framlagts i de sakkunnigas senare betänkande, innehåller bland annat, att barnbidrag skall utgå till barn utom äktenskap vid varaktig arbetsför-

måga hos modern samt till barn till fränskilda vid varaktig arbetsoförmåga hos någon av föräldrarna, allt för såvitt vårdnaden tillkommer den arbetsoförmögne.

Över de sakkunnigas förslag hava utlåtanden avgivits av ett flertal myndigheter och sammanslutningar.

I utlåtandena har, såvitt angår de av de sakkunniga föreslagna övergångsbestämmelserna till lagen om barnbidrag, intet yttrats.

Departementsförslag angående lag om barnbidrag m. m.

De av de sakkunniga framlagda förslagen hava gjorts till föremål för överarbetning inom socialdepartementet, därvid förslag upprättats till lag om barnbidrag samt lag om förskottering av underhållsbidrag till barn. Jag ämnar senare hemställa, att dessa lagförslag skola genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Det inom departementet upprättade förslaget till lag om barnbidrag överensstämmer i huvudsak med de sakkunnigas motsvarande förslag.

Såvitt angår barn och adoptivbarn till arbetsoförmögna (förutsättning för särskilt pensionstillägg för barn enligt 6 § fjärde stycket i 1913 års lag om allmän pensionsförsäkring var varaktig arbetsoförmåga hos försörjare) innehåller departementsförslaget (4 §), att barnbidrag som huvudregel skall utgå för barn och adoptivbarn till äkta makar, då mannen är arbetsoförmögen, för arbetsoförmögen änklings barn och adoptivbarn i äktenskapet med den avlidna hustrun samt för arbetsoförmögen fränskild makes barn och adoptivbarn i det upplösta äktenskapet, då denne har vårdnaden om barnet. Har i annat fall än förut nämnts hustru till arbetsoförmögen man barn eller adoptivbarn, som står under hennes vårdnad, eller har arbetsoförmögen man, ogift kvinna, änka eller fränskild hustru annat adoptivbarn än förut sagts, eller har arbetsoförmögen ogift kvinna, änka eller fränskild hustru barn utom äktenskap, som står under hennes vårdnad, skall barnbidrag utgå jämväl för sådant barn.

Barnbidrag för adoptivbarn till arbetsoförmögen skall icke utgå, där adoptionen skett senare än två år före den dag, då den arbetsoförmögne gjort ansökan, som medfört folkpension, där ej på grund av särskilda omständigheter barnbidrag finnes böra utgå oaktat adoptionen skett senare än nu sagts.

Då kvinna, vars barn eller adoptivbarn erhåller barnbidrag, ingår äktenskap med man, som icke är till arbete varaktigt oförmögen, skall barnbidrag icke vidare utgå, så länge äktenskapet består.

Såsom arbetsoförmögen anses i lagen den, som på grund av varaktig oförmåga till arbete är berättigad till folkpension enligt lagen om folkpensionering.

Barnbidrag utgår alltid med högre belopp än barntillägg enligt 1913 års lag om allmän pensionsförsäkring.

Departementschefen.

Enligt 1913 års lag om allmän pensionsförsäkring erhöilo vissa pensionsberättigade, till arbete varaktigt oförmögna personer, som hade att försörja barn eller adoptivbarn under femton år, särskilt pensionstillägg för barnet, uppgående till högst 102 kronor för varje barn. Nämda lag upphörde att gälla den 1 januari 1937, då den ersattes av 1935 års lag om folkpensionering. Jämlikt 43 § i sistnämnda lag skola emellertid pensionstillägg, varom nyss nämnts, fortsätta att utgå och nya sådana beviljas enligt de vid utgången av år 1936 gällande bestämmelserna.

Det förslag till lag om barnbidrag, om vars framläggande genom proposition för årets riksdag jag senare ämnar göra hemställan, innehåller bland annat bestämmelser, tillämpliga å barn till vissa arbetsoförmögna personer. Ifrågavarande bestämmelser omfatta i huvudsak samma kategorier barn, för vilka särskilt pensionstillägg enligt bestämmelserna i 1913 års lag skall utgå. Vissa skiljaktigheter föreligga emellertid mellan sistnämnda lag och det nu upprättade förslaget till lag om barnbidrag. Jämlikt bestämmelserna i 1913 års lag utgår pensionstillägg beträffande barn utom äktenskap, när modern är arbetsoförmögen, samt i fråga om barn till fränskilda makar, när någon av föräldrarna är till arbete oförmögen. Enligt förslaget till lag om barnbidrag skall sådant bidrag i motsvarande fall utgå endast då den, som är till arbete oförmögen, har vårdnaden om barnet. På grund av nu nämnda skiljaktigheter skulle ett upphävande av 43 § lagen om folkpensionering i vissa fall medföra förlust av möjligheten att erhålla pensionstillägg, oaktat barnbidrag i dessa fall icke skulle kunna utgå.

Det upprättade förslaget till lag om barnbidrag — vilken lag förutsättes träda i kraft den 1 januari 1938 — avser emellertid att i görligaste mån uttömmande reglera hithörande understödsfrågor. Med hänsyn härtill torde 43 § lagen om folkpensionering böra nämnda dag upphöra att gälla, trots den därav följande konsekvensen, att beträffande vissa fall, i vilka pensionsstillägg eljest kunnat utgå, barnbidrag ej kan komma ifråga. Dessa fall torde emellertid vara tämligen fåtaliga. Bestämmelser om upphävande av nyssnämnda 43 § synas mig lämpligen böra upptagas i särskild lag. Förslag till sådan lag har upprättats inom socialdepartementet.

I förevarande sammanhang må nämnas, att i vissa av de fall, i vilka efter den 1 januari 1938 varken pensionstillägg eller barnbidrag skulle kunna förekomma, bidragsförskott kan utgå enligt det förslag till lag om förskottering av underhållsbidrag till barn, vilket jag ämnar behandla i samband med förslaget till lag om barnbidrag. Sådant bidragsförskott kan nämligen utgå i de fall, då en man underlåter att fullgöra honom åliggande, genom dom eller avtal fastställd skyldighet att gälda underhållsbidrag till barn.

På sätt barnpensioneringssakkunniga framhållit synes den föreslagna lagstiftningsåtgärden icke böra påverka rätten till understöd, som blivit beviljat eller sökt enligt gällande lag. Såsom övergångsbestämmelse till förslaget till lag om upphävande av 43 § lagen om folkpensionering har därför upp-

tagits det stadgandet, att ifrågavarande paragraf fortfarande skall äga tillämpning beträffande pensionstillägg, som beviljats eller sökts före den 1 januari 1938. Om emellertid ett barn, för vilket pensionstillägg utgår, erhåller barnbidrag — vilket alltid till beloppet överstiger pensionstillägget — skall tillägget indragas. På sätt barnpensioneringssakkunniga vidare anført kunna fall inträffa, då barnbidrag beviljas retroaktivt för tid, under vilken pensions-tillägg redan utgått. Bestämmelse därom, att i dylikt fall barnbidraget skall minskas med belopp, motsvarande det å berörda tid belöpande pensions-tillägget, har införts i förslaget till lag om barnbidrag.

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över upprättat förslag till *lag angående upphävande av 43 § lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering*, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

R. Vinell.

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget har här uteslutits.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den
19 mars 1937.*

Närvarande:

justitierådet AFZELIUS,
regeringsrådet ASCHAN,
justitieråden FORSBERG,
SANDSTRÖM.

Enligt lagrådet den 18 mars 1937 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 5 mars 1937, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag angående upphävande av 43 § lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av e. o. hovrättsassessorn Olof Bergholtz.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 19 mars 1937.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON,
ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FOESLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, lagrådets den 19 mars 1937 avgivna utlåtande över det den 5 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående upphävande av 43 § lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering* samt hemställer — i anslutning till vad som anförts i propositionen nr 276 med förslag till lag om barnbidrag, m. m. — att förevarande lagförslag, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Henry Rooth.